

Z głębokim żalem zawiadamiam, że dnia 26 grudnia 1978 roku odszedł z naszego grona nieodżałowanej pamięci

prof. dr
KAZIMIERZ ŁOMNIEWSKI

członek Prezydium Komitetu Badań Morza Polskiej Akademii Nauk, przewodniczący Rady Redakcyjnej Wydawnictw Komitetu, długoletni zastępca przewodniczącego KBM PAN.

W zmarłym nauka polska straciła czołowego oceanografa, wybitnego badacza i współtwórcę polskiej oceanografii fizycznej, autora podręczników i cennych monografii w tym zakresie oraz wychowawcę młodzieży i polskiej oceanograficznej kadry naukowej.

It is with deep regret that we have to announce the death, on 26th December, 1978, of

Professor Dr
KAZIMIERZ ŁOMNIEWSKI

member of the chairman's board of the Polish National SCOR, Chairman of the Committee's Publications Editorial Council, past Vice-Chairman of the Polish National SCOR.

In the deceased, Polish science has lost a leading oceanographer, outstanding scientist and co-originator of Poland's physical oceanography, author of textbooks and valuable monographs in this field, also preceptor of many Poland's oceanographers.

POLSKA AKADEMIA NAUK
(POLISH ACADEMY OF SCIENCES)
KOMITET BADAŃ MORZA
(POLISH NATIONAL SCOR)

prof. dr STANISŁAW HUECKEL
przewodniczący
(Chairman)

PROF. DR KAZIMIERZ ŁOMNIEWSKI

Zmarły 26 grudnia 1978 r. nieodżałowanej pamięci prof. Kazimierz Łomniewski był pierwszym w dziejach polskiego wyższego szkolnictwa profesorem oceanografii fizycznej i twórcą tego kierunku na Uniwersytecie Gdańskim, który z kolei jako pierwszy z polskich uczelni kierunek taki u siebie wprowadził. Z wykształcenia geograf, prof. Łomniewski skoncentrował swe zainteresowania na problematyce oceanograficznej i potrafił osiągnąć na tym polu wysoki stopień specjalizacji oraz duży dorobek naukowy i popularyzacyjny. Pozwala to uważać Go za jednego z „ojców” polskiej oceanografii.

Urodzony 22 lutego 1907 r. w Radomyślu pod Tarnowem, po egzaminie dojrzałości, złożonym w roku 1925, studiował geografię wraz z geologią na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i uzyskał tam w roku 1930 stopień doktora filozofii w zakresie geografii na podstawie pracy o zlodzeniu prawego dorzecza górnej Wisły. W latach 1933—1939 był nauczycielem geografii w Liceum w Wejherowie.

W roku 1939 brał udział w kampanii wrześniowej, po czym dostał się do niewoli, w której spędził czas do roku 1945, wykorzystując go na pogłębienie wiedzy specjalistycznej i prowadzenie wykładów na wyższych kursach z geografii.

Po wyzwoleniu organizował polskie szkolnictwo w Niemczech i wrócił do kraju w roku 1946. Początkowo pracował w administracji szkół średnich jako naczelnik Wydziału w Kuratorium Okręgu Szkolnego w Gdańsku, ale równocześnie prowadził wykłady z geografii fizycznej w Wyższej Szkole Pedagogicznej.

W roku 1949 przeszedł do Oddziału Morskiego PIHM w Gdyni jako pracownik nauki i naczelnik Wydziału. Od tego czasu zaczęła się praca naukowa K. Łomniewskiego na morzu, której pozostał wierny do końca.

W czasie swej pracy w PIHM K. Łomniewski odbył na morzu ok. 25 rejsów badawczych, zorganizował sieć stacji obserwacyjnych na polskim wybrzeżu i zaczął publikować prace z zakresu oceanografii fizycz-

nej, zajmując się problemami fizyki i chemii wód Bałtyku (referat na I Konkresie Nauki Polskiej), zagadnieniami hydrologii Południowego Bałtyku, dając m. in. przegląd stosunków hydrologicznych u polskich wybrzeży itd. Do najpoważniejszych należały syntetyczne opracowania dotyczące Zalewu Wiślanego (1958), Zatoki Gdańskiej (1959), południowego Bałtyku (1964), uwzględniające całokształt ówczesnych badań polskich tych akwenów i stanowiące niejako plon działalności ich Autora w PIHM, mimo że ukazały się, gdy już przeszedł do pracy w szkolnictwie wyższym.

W roku 1952 K. Łomniewski objął w WSP w Gdańsku katedrę geografii fizycznej od roku 1955 jako docent, a w roku 1962 jako profesor nadzwyczajny i przez 11 lat był dziekanem Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (1953—1956, 1960—1968). Równocześnie pracował w latach 1957—1966 dodatkowo na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu jako Kierownik Zakładu Hydrografii w Katedrze Geografii Fizycznej kierowanej przez prof. Galona. Na placówkach tych zajmował się oceanografią fizyczną oraz hydrografią lądową, przyczyniając się m. in. do założenia Stacji Limnologicznej nad Jez. Raduńskim, której przez szereg lat był kierownikiem naukowym.

Głównym jednak przedmiotem zainteresowania prof. Łomniewskiego pozostawała nadal oceanografia fizyczna, którą wykładał na UMK w Toruniu. Odbył w latach 1967 i 1971 rejsy na Morze Śródziemne i Czarne, które pozwoliły prowadzić mu badania osobiście i przysporzyły wiele materiału naukowego i dydaktycznego.

Rezultatem tej działalności badawczej i pedagogicznej był podręcznik uniwersytecki pt. OCEANOGRAFIA FIZYCZNA, opracowany przez prof. K. Łomniewskiego w latach 1962—1967 i opublikowany w dwóch wydaniach polskich przez PWN (1969 i 1970) oraz w wydaniu angielskim (1973) na zamówienie m. in. amerykańskiego resortu ds. oceanów i atmosfery (National Oceanic and Atmospheric Administration). Jest to pierwszy w języku polskim podręcznik przedmiotu, który też uzyskał pozytywne recenzje i nagrodę II° Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

Gdy w roku 1970 powstał Uniwersytet Gdański, prof. Łomniewski objął w nim kierownictwo Zakładu Oceanografii Fizycznej i opiekę nad specjalizacją w tym kierunku. Utworzenie Zakładu, stanowiącego dziś część Instytutu Oceanografii UG, było w dużej mierze rezultatem nieustępliwych starań K. Łomniewskiego, który od lat opracowywał plany studiów i programy nauczania oraz wskazywał na potrzebę powstania tego Zakładu, jak też specjalizacji: „oceanografia”.

Powierzenie K. Łomniewskiemu tej funkcji było uznaniem jego wieloletniej pracy w dziedzinie oceanografii fizycznej, mimo że z konieczności formalnie zajmował się geografiją.

Prócz wspomnianego podręcznika K. Łomniewski opublikował szereg rozpraw i doniesień naukowych, referatów i artykułów naukowych

i popularnonaukowych, przede wszystkim na tematy w zakresie oceanografii fizycznej, w łącznej liczbie ok. 80.

W ostatnich latach ponadto był inspiratorem i współautorem dwóch dużych monografii pt. *MORZE ŚRÓDZIEMNE* (1974) i *MORZE BAŁTYCKIE* (1975), które ukazały się w ramach serii pomocniczych podręczników akademickich morskich poświęconej różnym obszarom geograficznym, a wydawanej przez PWN. Pierwsza z tych prac uzyskała angrodę II° Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Mimo przejścia w roku 1973 na emeryturę prof. K. Łomniewski nie ustawał w pracy, przygotowując dalsze monografie, m. in. *Atlantyku i Mórz Arktycznych*, których mu już niestety nie było dane dokończyć.

Warto podkreślić duży wkład pracy społecznej K. Łomniewskiego jako członka kilku towarzystw naukowych (m. in. przez 10 lat prezesem oddz. gdańskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego), a przede wszystkim Komitetu Badań Morza PAN, w którym był przez szereg lat jednym z zastępców przewodniczącego, a przez wiele lat prowadził prace Sekcji Oceanografii Fizycznej. Dał on także duży wkład inicjatywy i pracy jako przewodniczący Komitetu Redakcyjnego Wydawnictw KBM („Oceanologia” oraz „Studia i Materiały Oceanologiczne”).

Prof. Łomniewski miał szereg odznaczeń m. in.: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, złotą odznakę „Zasłużony Pracownik Morza” oraz medal pamiątkowy za służbę dla rozwoju PIHM.

Z Jego odejściem nauka polska poniosła wielką stratę. Cześć Jego pamięci.

STANISŁAW HUECKEL